

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

DIPLOMSKO DELO

EDIM ŠABANOVIĆ

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

DIPLOMSKO DELO

**KOHEZIJSKA POLITIKA IN PRIMERI DOBRE PRAKSE V REPUBLIKI
SLOVENIJI**

Ljubljana, september 2011

EDIM ŠABANOVIĆ

IZJAVA

Študent/ka Edim Šabanović izjavljam, da sem avtor/ica tega diplomskega dela, napisal/a pa sem ga pod mentorstvom dr. Zarjana Fabjančiča in skladno s 1. odstavkom 21. člena Zakona o avtorskih in sorodnih pravicah dovolim njegovo objavo na fakultetnih spletnih straneh.

V Ljubljani, dne 29. 9. 2011

Podpis: _____

KAZALO

UVOD	1
1 EVROPSKA UNIJA SKOZI ČAS	1
1.1 ZGODOVINSKI MEJNIKI EVROPSKEGA ZDRUŽEVANJA	2
2 KOHEZIJSKA POLITIKA EU	4
2.1 ZGODOVINA KOHEZIJSKE POLITIKE EU	4
2.1.1 1957–1987	4
2.1.2 1988–1992	5
2.1.3 1993–1999	6
2.1.4 2000–2006	7
2.1.5 2007–zdaj	7
2.2 PRIHODNJA KOHEZIJSKA POLITIKA	8
2.3 NAČELA KOHEZIJSKE POLITITKE.....	8
2.3.1 TEMELJNA NAČELA	8
2.3.2 DRUGA NAČELA.....	9
2.4 CILJI KOHEZIJSKE POLITIKE	9
2.4.1 CILJI OBDOBJA 1993–1999	10
2.4.2 CILJI OBDOBJA 2000–2006	10
2.4.3 CILJI OBDOBJA 2007–2013	11
2.5 INSTRUMENTI KOHEZIJSKE POLITIKE	14
2.5.1 EVROPSKI SOCIALNI SKLAD.....	14
2.5.2 EVROPSKI SKLAD ZA REGIONALNI RAZVOJ	15
2.5.3 KOHEZIJSKI SKLAD	16
2.5.4 EVROPSKA INVESTICIJSKA BANKA.....	17
3 PRIMERI DOBRIH PRAKS	17
3.1 PRIMERA PROJEKTOV, FINANCIRANIH IZ ESS (2007–2013)	17
3.1.1 PROJEKT BOŠNJAKI MED NAMI – USPOSABLJANJE ZA SOŽITJE KULTUR.....	17
3.1.2 PROJEKT E-VEM ZA GOSPODARSKE DRUŽBE.....	18
3.2 PRIMERA PROJEKTOV, FINANCIRANIH IZ ESRR (2007–2013)	19
3.2.1 PROJEKT RAZVOJ HIBRIDNE JAHTE GREENLINE	19
3.2.2 PROJEKT ŠPORTNO-REKREACIJSKI CENTER POKLJUKA	20
3.3 PRIMERA PROJEKTOV, FINANCIRANIH IZ KS (2007–2013)	21

3.3.1 EVROPSKA SREDSTVA ZA SLOVENSKE AVTOCESTE	21
3.3.2 S SREDSTVI EU DO BOLJŠE PITNE VODE NA GORIŠKEM	22
SKLEP	22
LITERATURA IN VIRI	24

KAZALO SLIK

<i>Slika 1: Francoski zunanji minister Robert Schuman je 9. maja 1950 prvič javno predstavil zamisli, ki so vodile k nastanku Evropske unije. Zato 9. maja praznujemo rojstni dan EU.</i>	<i>2</i>
<i>Slika 2: Leta 1989 je padel berlinski zid in stare delitve evropske celine so postopoma izginjale.</i>	<i>3</i>
<i>Slika 3: Nova valuta je nastala leta 1999, ko so uvedli evro za finančne (nedenarne) transakcije. Leta 2002 so začeli veljati bankovci in kovanci.</i>	<i>4</i>
<i>Slika 4: Podpis pogodbe o Evropski uniji</i>	<i>6</i>
<i>Slika 5: Evropski svet je 11. in 12. decembra 1992 v Edinburgu sprejel finančne perspektive za obdobje 1994–1999.....</i>	<i>6</i>
<i>Slika 6: 1. maj 2004, praznovanje širitve EU na 25 držav članic.</i>	<i>7</i>
<i>Slika 7: Upravičenost do pomoči v sklopu cilja »konvergenca« za obdobju 2000–2006 in 2007–2013.</i>	<i>11</i>
<i>Slika 8: Upravičenost do pomoči v sklopu cilja »regionalna konkurenčnost in zaposlovanje«</i>	<i>12</i>
<i>Slika 9: Razdelitev ciljev kohezijske politike (v %) za obdobje 2007–2013</i>	<i>13</i>
<i>Slika 10: Upravičena območja v EU na podlagi cilja »konvergenca« in cilja »evropska konkurenčnost in zaposlovanje«</i>	<i>13</i>
<i>Slika 11: Instrumenti regionalne politike v obdobju 2007–2013.</i>	<i>14</i>

UVOD

Evropska unija je eno najbolj kompleksnih pa tudi najbolj razvitih gospodarstev. Zavedati se moramo, da se to ni zgodilo čez noč, da je to proces, ki se razvija in oblikuje že kar 60 let. Združevanje Evrope je imelo najprej dva glavna cilja, in sicer obnoviti gospodarstvo po 2. svetovni vojni in ustvariti enotno območje miru, blaginje, razvoja in demokracije.

Za zmanjševanje in odpravljanje razlik med regijami, ki so lahko posledica razlik v poglavitnih dejavnikih (infrastruktura, kakovost poslovnega okolja, razvojne sposobnosti ...), je začela Evropa uvajati kohezijo oziroma kohezijsko politiko. Kohezija je pojem, ki povezuje različno razvite regije in čim hitrejši razvoj Evropske unije.

Zgodovina kohezijske politike je prepletena z zgodovino Evropske unije. Nekako lahko zapišemo, da se je Evropska unija razvijala z razvijanjem kohezijske politike.

Predmet obravnave diplomskega dela je bil torej kohezijska politika, ki je v Evropski uniji ključni element zmanjševanja gospodarskih razlik med članicami. Namen diplomskega dela je bil predstaviti vse pomembnejše dele kohezijske politike, od njenega nastanka do sedanje uporabe v praksi.

V prvem poglavju je predstavljena zgodovina Evropske unije. Opisani so najpomembnejši dogodki za nastanek Unije, kakršno poznamo.

Drugo poglavje odpira osrednjo temo diplomskega dela – kohezijsko politiko. Najprej je pregled pomembnih zgodovinskih dogodkov za nastanek kohezijske politike. To podpoglavje je ključnega pomena za primerjavo oziroma razlago med povezovanjem razvoja Evropske unije in kohezijske politike.

V podpoglavjih o načelih in ciljih kohezijske politike sem poskušal razložiti, zakaj je kohezijska politika potrebna in na kateri podlagi je sestavljena. Ti podpoglavji sta pomembni, saj kažeta na to, kako se je kohezijska politika spreminjala zaradi različnih ciljev in zakaj ni izgubila rdeče niti v svojem razvoju.

Zadnje podpoglavje poglavja Kohezijska politika govori o instrumentih kohezijske politike. Opisan je sistem uresničevanja, podrobneje so predstavljeni pomembnejši skladi kohezijske politike, ki imajo pomembno vlogo pri izpolnjevanju postavljenih ciljev.

Poglavje o primerih dobrih praks zaokroži celotno predstavitev kohezijske politike s konkretnimi projekti iz slovenskega gospodarstva. V primerih so predstavljene ključne točke, kot so opis, sredstva in cilji posameznega projekta, v katerih lahko prepoznamo cilje in načela ter instrumente kohezijske politike.

Glede na to, da ima kohezijska politika pomembno vlogo v evropskem gospodarstvu, je bil primarni cilj diplomske naloge njena predstavitev. Predstavitev primerov iz prakse, ki je bil sekundarni cilj, pa predstavlja podporo za lažje razumevanje primarnega cilja.

1 EVROPSKA UNIJA SKOZI ČAS

Nekoč so o zamisli združene Evrope, v kateri bi vladali mir in humanistični ideali, premišljevali filozofi in vizionarji, pa sta te sanje razblinili obe svetovni vojni. Po 2. svetovni

vojni so se razmišljanju filozofov in vizionarjev pridružili tudi državniki s podobnimi željami (Evropa.gov.si, 2011b).

Ustanovitev Evropske skupnosti za premog in jeklo (v nadaljevanju ESPJ) je 9. maja 1950 na podlagi ideje, ki jo je oblikoval Jean Monnet, predlagal Robert Schuman (tedanji francoski zunanji minister). Schumanov predlog je pomenil začetek več kot polovico leta trajajočega miroljubnega sodelovanja med državami evropskih skupnosti, ki so z Maastrichtsko pogodbo leta 1992 prerasle v Evropsko unijo s širšimi pristojnostmi (Evropa.gov.si, 2011a).

1.1 ZGODOVINSKI MEJNIKI EVROPSKEGA ZDRUŽEVANJA

Evropsko združevanje, ki se je začelo kmalu po 2. svetovni vojni, je imelo glavna cilja: gospodarsko obnoviti Evropo, razdejano zaradi vojne, in postopno ustvariti enotno območje miru, razvoja, blaginje in demokracije.

9. maja 1950 je bil v Schumanovi deklaraciji podan predlog o ESPJ. Poglavitni namen je bil utrditi mir med zmagovalci in poraženci 2. svetovne vojne ter omogočiti njihovo enakopravno sodelovanje v skupnih institucijah. Predlog je začel veljati 18. aprila 1951, ko je šest ustanovnih članic (Belgija, Zvezna republika Nemčija, Francija, Italija, Luksemburg in Nizozemska) podpisalo Pariško pogodbo. Ta je začela veljati 23. julija 1952 za 50 let (Evropa, 2011a).

Slika 1: Francoski zunanji minister Robert Schuman je 9. maja 1950 prvič javno predstavil zamisli, ki so vodile k nastanku Evropske unije. Zato 9. maja praznujemo rojstni dan EU.

Vir: Evropa, Evropa v 12 poglavjih (2 poglavje), 2011.

25. marca 1957 je šest ustanovnih članic z Rimsko pogodbo vzpostavilo Evropsko gospodarsko skupnost (v nadaljevanju EGS) in Evropsko skupnost za atomsko energijo (v nadaljevanju EURATOM). Veljati sta začeli 1. januarja 1958. Cilj EGS je bil ustvariti gospodarsko skupnost, ki temelji na prostem pretoku blaga, storitev, ljudi in kapitala.

30. julija 1962 je EGS uvedla Skupno kmetijsko politiko.

1. julija 1968 so med šestimi članicami odpravili carino in ustvarili carinsko unijo. Ta je v dveh letih za šestkrat povečala čezmejno trgovanje.

Prva širitev je bila leta 1973, ko so se Skupnosti pridružile še Danska, Irska in Združeno kraljestvo, število članic pa se je s šest povzpelo na devet.

Leta 1975 je bil ustanovljen Evropski sklad za regionalni razvoj (v nadaljevanju ESRR) s cilji zagotavljanja uravnoveženega razvoja evropskih regij, izboljšanja prometnih in komunikacijskih povezav, povečanja naložb in ustvarjanja delovnih mest.

7.–10. junija 1979 so bile prve neposredne volitve v Evropski (410-članski) parlament, uveden je bil Evropski denarni sistem (v nadaljevanju EMS). EMS je nekoliko pomagal pri ustalitvi menjalnih tečajev in spodbudil članice evropskih skupnosti k uresničevanju strogih politik.

Leta 1981 se je Skupnosti pridružila Grčija, leta 1986 še Španija in Portugalska.

Po združitvi Zvezdne republike Nemčije in Nemške demokratične republike 3. oktobra 1990 je leta 1991 Evropski svet dosegel sporazum glede Pogodbe o ustanovitvi Evropske unije, ki je EGS preimenoval v Evropsko skupnost (v nadaljevanju ES). 7. februarja 1992 je bil podpis pogodbe o ustanovitvi Evropske unije (v nadaljevanju EU) v Maastrichtu, s čimer je postala EU največji enotni trgovinski blok na svetu (Evropa, 2011a).

Slika 2: Leta 1989 je padel berlinski zid in stare delitve evropske celine so postopoma izginjale.

Vir: Evropa, Evropa v 12 poglavjih (2 poglavje), 2011.

Nova evropska dinamičnost in spreminjajoče se geopolitične razmere so navdihnile tri države, Avstrijo, Finsko in Švedsko, da so se 1. januarja 1995 pridružile EU.

17. junija 1997 je bila podpisana Amsterdamska pogodba, ki navaja načrte reform institucij EU in s tem poskuša doseči večji vpliv Evrope v svetu.

Marec 2000 je bil pomemben mesec za EU zaradi Lizbonske strategije, ki naj bi EU do leta 2010 spremenila v najbolj dinamično, konkurenčno in na znanju temelječe gospodarstvo na svetu.

1. januarja 2002 se je zgodil največji denarni prehod v zgodovini, saj je 12 držav območja evra začelo uporabljati evrske bankovce in kovance.

Slika 3: Nova valuta je nastala leta 1999, ko so uvedli evro za finančne (nedenarne) transakcije. Leta 2002 so začeli veljati bankovci in kovanci.

Vir: Europa, Ključni datumi v zgodovini evropskega združevanja, 2011.

1. maja 2004 je bila širitev največja. EU so se pridružili Ciper, Češka, Estonija, Latvija, Litva, Madžarska, Malta, Poljska, Slovaška in Slovenija. Članice so 29. oktobra istega leta podpisale Pogodbo o ustavi za Evropo, katere namen je bil poenostavitev demokratičnega odločanja in upravljanja EU s 25 in več državami.

1. januarja 2007 je Slovenija uvedla evro, število članic v EU se je povečalo na 27, saj sta se EU pridružili Bolgarija in Romunija. Trinajstega decembra istega leta so podpisali Lizbonsko pogodbo.

Evropska unija, kot jo poznamo, je rezultat idej, napora in dela vseh, ki sodelujejo pri gradnji združene Evrope. Nikjer na svetu se ni zgodilo, da bi države toliko združile in prenesle svoje pristojnosti, in sicer na področjih bistvenega pomena za svoje državljane (Evropa.gov.si, 2011b).

2 KOHEZIJSKA POLITIKA EU

2.1 ZGODOVINA KOHEZIJSKE POLITIKE EU

Zgodovina kohezijske politike je večinoma prepletena z zgodovino EU. Kljub temu so v tem poglavju poudarjeni pomembni dogodki in mejniki, ki so zaznamovali potek dogodkov kohezijske politike.

2.1.1 1957–1987

Začetki kohezijske politike segajo daleč v leto 1957, ko je šest ustanovnih članic podpisalo Rimsko pogodbo in s tem ustanovilo EGS in EURATOM. Krepitev gospodarske skupnosti, ki bo omogočala usklajen razvoj, in zmanjševanje razlik med regijami sta bila ključna razloga za

ustanovitev navedenih skupnosti. Leta 1958 sta bila ustanovljena Evropski socialni sklad (v nadaljevanju ESS) in Evropski kmetijski usmerjevalni in jamstveni sklad (v nadaljevanju EKUJS), ki sta temeljila na sektorski podlagi in sta dejansko prva začela uresničevati različne ukrepe kohezijske politike. Leta 1975 je bil ustanovljen ESRR, ki je pripomogel k prerazporeditvi dela proračunskih prispevkov članic v najrevnejše regije Skupnosti (Mrak, Mrak & Rant, str. 31). Čez enajst let, to je leta 1986, so podpisali Enotno evropsko listino (v nadaljevanju EEL), ki je postavila temelje za kohezijsko politiko, ki naj bi premagala težave enotnega trga predvsem v manj razvitih državah. Povzamemo lahko, da se je s tem začela sodobna kohezijska politika (Regionalna politika Inforegio, 2011h).

2.1.2 1988–1992

Februarja 1988 je Evropski svet v Bruslju naznanil začetek delovanja solidarnostnih skladov (zdaj strukturni skladi) in zanje namenil 68 milijard ECU (cene iz leta 1997). Za skladen razvoj EU so bili v splošno kohezijsko politiko vključeni solidarnostni skladi, s katerimi so uvedli temeljna načela (Regionalna politika Inforegio, 2011g):

- osredotočanje na najrevnejše in najbolj zaostale regije,
- večletno načrtovanje programov,
- strateško usmerjanje naložb,
- vključevanje regionalnih in lokalnih partnerjev.

Leta 1988 je kohezijska politika doživela temeljito reformo, ki je uvedla močan in enoten regulatorni okvir v različne nacionalne kontekste (Hooghe v Lajh, 2006, str. 108) z uvedbo načel implementacije kohezijske politike in ciljev razdeljevanja sredstev. Reforma je upoštevala naslednjim načelom (Wishlade v Lajh, 2006, str. 108):

- osredotočenost na prednostne cilje,
- partnerstvo med vsemi relevantnimi javnopolitičnimi akterji,
- skladnost lokalnih, regionalnih in nacionalnih politik s kohezijsko politiko,
- večletno proračunsko načrtovanje, preglednost, dodatnost in sistematična evalvacija ter
- poenostavljeni postopki in stalen nadzor nad implementacijo.

Pogodba o Evropski uniji, to je Maastrichtska pogodba, ki so jo 7. februarja 1992 podpisale članice Evropske skupnosti, je postavila krepitev socialne in gospodarske kohezije ob bok preostalim temeljnim ciljem, kot so ekonomska in denarna unija ter skupni trgi. Med drugim je bilo predvideno tudi oblikovanje kohezijskega sklada, namenjenega podpori projektov s področja okolja in transporta.

Slika 4: Podpis pogodbe o Evropski uniji

Vir: Evropska komisija, Inforegio Panorama, 2008

Slika 5: Evropski svet je 11. in 12. decembra 1992 v Edinburgu sprejel finančne perspektive za obdobje 1994–1999.

Vir: Evropska komisija, Inforegio Panorama, 2008

2.1.3 1993–1999

Evropski svet v Edinburgu je za obdobje med letoma 1994 in 1999 tretjino proračuna (skoraj 200 milijard evrov v cenah iz leta 1997) namenil kohezijski politiki in oblikoval poseben sklad za ribištvo, imenovan Finančni instrument za usmerjanje ribištva (v nadaljevanju FIUR).

Leta 1997 je bila podpisana Amsterdamska pogodba, s katero so se članice spet zavezale k pospeševanju ekonomske in socialne kohezije. Dol pogodbenih določil je bil namenjen tudi problematiki zaposlovanja, kar je poudarilo potrebo članic po skupnem delovanju v boju proti brezposelnosti (Mrak, Mrak & Rant, 2004, str. 31–32).

Evropski svet je marca 1999 zasedal v Berlinu in spet reformiral strukturne sklade in prilagodil ukrepe v kohezijskem skladu. Skladi naj bi v programskem obdobju od 2000 do 2006 dobili več kot 30 milijard evrov letno, ker presega 213 milijard evrov v celotnem

sedemletnem obdobju. Programu pomoči Poljski in Madžarski pri prestrukturiranju gospodarstva (v nadaljevanju PHARE), ki obstaja že od leta 1989, sta se pridružila Orodje financiranja programov okoljske in prometne infrastrukture (v nadaljevanju ISPA) ter Predpristopni program za kmetijstvo in razvoj podeželja (v nadaljevanju SEPARD), ki sta namenjena kreptvi razvoja držav kandidatki v srednji in vzhodni Evropi.

2.1.4 2000–2006

Evropski svet je v Lizboni marca 2000 sprejel strategijo, ki se je osredotočila na zaposlovanje. Na podlagi te strategije naj bi Unija do leta 2010 postala »najbolj konkurenčno, dinamično in na znanju temelječe gospodarstvo na svetu«. Dopolnitev te strategije s trajnostnim razvijem se je zgodila na Evropskem svetu v Gothenburgu junija 2001.

Leta 2002 so na Evropskem svetu v Københavnu sprejeli sporazum o pogojih za sprejem desetih novih članic v Unijo. Predpristopni instrumenti so med letoma 2000 in 2004 državam, ki so čakale na pristop k EU, zagotovili finančno in strokovno pomoč.

Evropska komisija je 18. februarja 2004 predstavila svoje predloge za reformo kohezijske politike za obdobje 2007–2013. Novo partnerstvo za kohezijo: približevanje, konkurenčnosti in sodelovanje. Prvega maja istega leta se je EU razširila z desetimi novimi članicami: Ciprom, Češko, Estonijo, Madžarsko, Latvijo, Litvo, Malto, Poljsko, Slovaško in Slovenijo.

Slika 6: 1. maj 2004, praznovanje širitve EU na 25 držav članic.

Vir: Evropska komisija, Inforegio Panorama, 2008

Leta 2005 je Evropski svet dosegel dogovor o proračunu za obdobje 2007–2013, v katerem je kohezijski politiki namenil 308 milijard evrov (v cenah iz leta 2004). Znesek je več kot tretjina evropskega proračuna in ustreza 0,37 % BND v EU 27. Sedemnajstega maja 2006 so Svet, Evropski parlament in Komisija sprejeli proračun za obdobje 2007–2013. Šestega oktobra je Svet sprejel »strateške smernice Skupnosti o kohezijski politiki«, ki so postavile temelj za novo politiko ter opredelile načela in prednostne naloge za obdobje 2007–2013.

2.1.5 2007–zdaj

Prvega januarja 2007 se je s pristopom Bolgarije in Romunije število članic povzpelo na 27. Istega leta je začela veljati nova finančna perspektiva 2007–2013. V sklopu kohezijske

politike bosta delovala samo dva sklada, in sicer ESRR in ESS, ohranjen pa je tudi Kohezijski sklad. Veljala naj bi bolj poenostavljena pravila in strukture, prenovljeni programi pa bolj poudarjajo preglednost in komunikacijo ter gospodarsko rast in zaposlovanje. Poleg omenjenega so opredeljena tudi najpomembnejša področja za naložbe.

2.2 PRIHODNJA KOHEZIJSKA POLITIKA

O možnosti glede kohezijske politike po letu 2014 že razpravljajo, vendar je razprava tesno povezana s strategijo Evropa 2020 in s širšim okvirom proračuna EU. Zamisli o možni reformi kohezijske politike opredeljuje Peto kohezijsko poročilo, sprejeto novembra 2010, ki med drugim omenja:

- opredelitev jasnih in merljivih ciljev,
- okrepitev regulativnih in institucionalnih okvirov,
- usmerjanje finančnih sredstev na nekaj prednostnih nalog, ki so tesno povezane s strategijo Evropa 2020,
- pogojenost in pobude,
- poenostavitev pravil upravljanja,
- sredstva zasebnega sektorja,
- osredotočenje na najrevnejše države članice in regije,
- večji učinek finančnega vzvoda naložb.

Med novembrom 2010 in januarjem 2011 je bilo javno posvetovanje, ki naj bi pripomoglo k oblikovanju prihodnje politike in pripravi zakonodajnih predlogov. Januarja 2011 je bil peti kohezijski forum, na katerem so predstavniki institucij EU, držav članic in regij, gospodarski in socialni partnerji, nevladne organizacije in akademiki razpravljali o usmeritvah za prihodnost.

Zakonodajni predlogi za prihodnjo kohezijsko politiko bodo predloženi med letom 2011. O njih bosta Svet in Evropski parlament razpravljala v letih 2012–2013. Novi predpisi bodo začeli veljati leta 2014 (Regionalna politika Inforegio, 2011e).

2.3 NAČELA KOHEZIJSKE POLITITKE

2.3.1 TEMELJNA NAČELA

Skupna kohezijska politika EU potrebuje za učinkovito doseganje ciljev načela, ki jih morajo članice upoštevati, če hočejo pridobiti sredstva iz EU. Poleg tega je za razumevanje kohezijske politike potrebno poznavanje teh načel. Kohezijska politika temelji na štirih načelih (Regionalna politika Inforegio, 2011d):

- NAČELO KONCENTRACIJE ima tri vidike:

- *Koncentracija sredstev*: večji del sredstev strukturnega sklada (81,9 % za obdobje 2007–2013) je namenjen najrevnejšim regijam.
- *Koncentracija truda*: naložbe so osredotočene na posebne vidike. V obdobju 2007–2013 so usmerjene v razvoj gospodarstva, ki temelji na znanju (raziskave in tehnološki razvoj, prenos tehnologije, informacijske in komunikacijske tehnologije razvoj človeških virov in razvoj poslovanja).
- *Koncentracija porabe*: na začetku vsakega programskega obdobja so za vsak program dodeljene sredstva, ki morajo biti porabljena do konca drugega leta po njihovi dodelitvi.
- NAČELO PROGRAMIRANJA pomeni, da kohezijska politika ne financira posameznih projektov, temveč večletne nacionalne programe, ki so usklajeni s cilji in prednostnimi nalogami EU, kar omogoča celostni pristop k reševanju strukturnih neravnotežij.
- NAČELO PARTNERSTVA pomeni, da se vsak program pripravi v sodelovanju med organi na evropski, regionalni in lokalni ravni, socialnimi partnerji in organizacijami civilne družbe. Sodelovanje je del vseh stopenj načrtovanja programov – od zasnove, upravljanja in izvajanja do spremljanja in vrednotenja. Ta pristop zagotavlja, da ukrepi uresničujejo lokalne in regionalne potrebe ter prednostne naloge.
- NAČELO DODATNOSTI pomeni, da financiranje iz Evropskih strukturnih skladov ni nadomestilo za sredstva držav članic. Z drugimi besedami to pomeni, da mora biti vsak projekt poleg evropskih sredstev financiran tudi iz nacionalnih in regionalnih virov.

2.3.2 DRUGA NAČELA

Poleg omenjenih temeljnih načel se v kohezijski politiki že dlje časa pojavljajo tudi preostala načela:

- NAČELO SUBSIDARNOSTI pomeni, da je organizacija strukturnih skladov administrativno določena z regionalno, nacionalno in evropsko prioriteto, pri tem pa je vloga Evropske komisije omejena na tisto poslovanje, kjer je potrebno skupno odločanje (Mrak, Mrak & Rant, str. 63).
- NAČELO UČINKOVITOSTI je načelo, ki naj bi povečalo nadzor nad porabo, uspešnost in poenostavljanje sistema dodeljevanja pomoči.
- NAČELO ENAKOSTI MED SPOLOMA IN NEDISKRIMINACIJE je načelo, s katerim članice in Komisija zagotavljajo, da se na različnih stopnjah izvajanja skladov podpira enakost med moškimi in ženskami ter vključuje vprašanje enakosti med spoloma. Različni ustrezni ukrepi so na različnih stopnjah izvajanja skladov sprejeti, da bi preprečili vsakršno diskriminacijo na kateri koli podlagi (spol, rasa, vera, starost ...).

2.4 CILJI KOHEZIJSKE POLITIKE

V različnih programskih obdobjih se je razvoj kohezijske politike prilagajal potrebam članic Evropske unije. Spremembe so uveljavljali z reformami in novimi finančnimi perspektivami. Evropska komisija je kot posledico takega delovanja uvajala različne cilje za različna obdobja kohezijske politike. Cilji so bili prilagojeni novim programskim obdobjem, vendar vedno z

istima namenoma, to je porabiti sredstva čim bolj učinkovito in povečati vpliv na zmanjšanje regionalnih razlik.

Predstavitev treh obdobj z vidika ciljev kohezijske politike:

2.4.1 CILJI OBDOBJA 1993–1999

Obdobje med letoma 1993 in 1999 je zaznamovalo šest različnih ciljev (Evropska komisija, 2008):

- **Cilj 1** – pospeševanje razvojnega in strukturnega prilagajanja regij, ki zaostajajo v razvoju; območja, kjer je BDP na prebivalca nižji od 75 % povprečja EU;
- **Cilj 2** – preoblikovanje regij, ki so resno prizadete zaradi upada industrijske proizvodnje;
- **Cilj 3** – boj proti dolgotrajni brezposelnosti in olajševanje vključevanja mladih in oseb, ki so izpostavljene izključevanju s trga dela, v poklicno življenje ter pospeševanje enakih zaposlitvenih možnosti za moške in ženske;
- **Cilj 4** – olajševanje prilagajanja delavcev spremembam v industriji in proizvodnih sistemih;
- **Cilj 5** – spodbujanje razvoja podeželja:
 - s pospeševanjem prilagajanja kmetijskih struktur na podlagi reforme skupne kmetijske politike ter spodbujanje posodobitev in strukturnega prilagajanja ribiškega sektorja,
 - z olajševanjem razvojnega in strukturnega prilagajanja podeželja;
- **Cilj 6** – razvoj in strukturno prilagajanje regij, ki so zelo redko naseljene (od 1. januarja 1995).

2.4.2 CILJI OBDOBJA 2000–2006

Želja po boljšem rezultatu pri zmanjševanju medregionalnih razlik in povečanju učinkovitosti skladov je vodila do večje koncentracije sredstev. Z združitvijo prejšnjih ciljev 2 in 5 ter 3 in 4 se je z reformo leta 1999 zmanjšalo število ciljev s šest na tri. Trije preostali cilji so bili (Evropska komisija, 2008):

- **Cilj 1** – za ta cilj je bilo namenjenih več kot dve tretjini sredstev; usmerjen je bil v pospeševanje razvojnega in strukturnega prilagajanja regij, ki zaostajajo v razvoju. V cilj 1 so vključena območja, ki ne presegajo 75 % povprečja razvitosti EU (BDP na prebivalca).
- **Cilj 2** – podpiranje gospodarskega in socialnega preoblikovanja območij, ki se srečujejo s strukturnimi težavami.
- **Cilj 3** – podpiranje prilagajanja in posodabljanja politik ter sistemov izobraževanja, usposabljanja in zaposlovanja.

Večino sredstev (69,7 %) iz proračunskih sredstev za prevzem obveznosti iz skladov v vrednosti 195 milijard evrov, je bilo dodeljenih cilju 1, iz katerega je med drugimi tudi Slovenija prejemal pomoč. Cilju 2 je bilo dodeljenih 11,5 % in tretjemu cilju 12,3 % sredstev.

2.4.3 CILJI OBDOBJA 2007–2013

V finančnem obdobju 2007–2013 ima kohezijska politika na voljo 308,041 milijard evrov (v cenah 2004) in tri glavne cilje, ki so bili oblikovani z reformo iz leta 2006, vendar se formalne ne imenujejo več s številkami. Prednostni cilji so opredeljeni kot (Regionalna politika Inforegio, 2011f):

- **Konvergenca** – solidarnost med regijami:

Namen tega cilja je zmanjšati razlike med regijami v Evropi: regije, v katerih je bruto domači proizvod (BDP) na prebivalca nižji od 75 % povprečja EU, prejmejo pomoč, da bodo dohitele bogatejše regije.

Nekatere regije iz držav, ki so bile članice EU že pred letom 2004, so zdaj nad mejo 75 % zato, ker se je povprečni BDP EU znižal zaradi zadnjih dveh širitev. Te regije še vedno potrebujejo pomoč kohezijske politike, zato bodo do leta 2013 prejemale posebno podporo za »postopno ukinjanje« pomoči.

TEMELJNE ZNAČILNOSTI

Število sodelujočih regij: 99

Skupno število prebivalcev: 170 milijonov

Skupni znesek: 283,3 milijarde EUR (81,5 % celotnega proračuna)

Financirani projekti: izboljšanje osnovne infrastrukture, pomoč podjetjem, čiščenje voda in predelava odpadkov, hitra internetna povezava, usposabljanje, ustvarjanje delovnih mest itd.

Slika 7: Upravičenost do pomoči v sklopu cilja »konvergenca« za obdobje 2000–2006 in 2007–2013.

Upravičenost do pomoči v okviru cilja „konvergenca“			
	2000–2006		2007–2013
Cilj 1	Regije ravni NUTS 2, katerih bruto domači proizvod (BDP) na prebivalca je nižji od 75 % povprečja Skupnosti		Ni sprememb
	Prehodna podpora za regije na območjih, ki so bila upravičena do pomoči v okviru regionalnih ciljev za obdobje 1994–1999, ki pa v obdobju 2000–2006 niso več upravičene do pomoči v okviru cilja 1 („postopno opuščanje“)		Prehodna podpora do leta 2013 za regije, ki bi bile upravičene do sredstev v okviru cilja „konvergenca“, če bi prag ostal pri 75 % BDP povprečja EU-15 in ne EU-25
Kohezijski sklad	Države članice, katerih bruto nacionalni dohodek (BND) je nižji od 90 % povprečja Skupnosti		Ustreza prehodni podpori v okviru cilja „regionalna konkurenčnost in zaposlovanje“ (glej stran 18).
			Ni sprememb
			Prehodna podpora, ki se postopoma zmanjšuje, za države, ki bi bile upravičene do pomoči Kohezijskega sklada, če bi prag ostal pri 90 % BND EU-15 in ne EU-25.

Vir: Evropska komisija, Kohezijska politika 2007–2013, Komentarji in uradna besedila, 2007, str. 13.

- Regionalna konkurenčnost in zaposlovanje:

Namen tega cilja je ustvariti delovna mesta s spodbujanjem konkurenčnosti in povečanjem privlačnosti sodelujočih regij za podjetja in vlagatelje. Ta cilj zajema vse regije v Evropi, ki niso vključene v cilj konvergence.

Njegov namen je:

- pomagati bogatejšim regijam, da dosežejo še več, kar bo pozitivno vplivalo na celotno EU;
- spodbujati bolj uravnotežen razvoj regij z odpravo morebitnih območij pomanjkanja.

Nekatere regije, ki so bile pod mejo 75 % povprečja BDP, ki bi jim omogočila vključitev v konvergenčno skupino, prejemajo dodatna sredstva za pomoč pri »postopnem uvajanju« v sodelovanje v novem cilju.

TEMELJNE ZNAČILNOSTI

Število sodelujočih regij: 172

Skupno število prebivalcev: 330 milijonov

Skupni znesek: 55 milijard EUR (16 % celotnega proračuna)

Financirani projekti: razvoj čistega prevoza, podpora raziskovalnim središčem, univerzam, majhnim podjetjem in ustanavljanju podjetij, usposabljanje, ustvarjanje delovnih mest itd.

Slika 8: Upravičenost do pomoči v sklopu cilja »regionalna konkurenčnost in zaposlovanje«.

Upravičenost do pomoči v okviru cilja „regionalna konkurenčnost in zaposlovanje“		
2000–2006		2007–2013
Cilj 2: industrijska, podeželska, urbana oziroma ribiška območja, ki so izpolnjevala določene kriterije. Zgornja meja prebivalstva Skupnosti: 18 %.		Vse regije, ki jih ne pokriva cilj „konvergenca“ oziroma ki niso upravičene do prehodne podpore (regije NUTS 1 oziroma NUTS 2 v posameznih državah članicah).
Cilj 3: vse regije, ki niso vključene v cilj 1.		Prehodna podpora za regije NUTS 2, zajete v cilj 1, katerih BDP presega 75 % povprečnega BDP EU-15 („postopno opuščanje“). Glej spodnji seznam.

Vir: Evropska komisija, Kohezijska politika 2007–2013, Komentarji in uradna besedila, 2007, str. 18.

- **Evropsko teritorialno sodelovanje**

Namen tega cilja je spodbujati čezmejno sodelovanje (med državami ali regijami), ki brez pomoči kohezijske politike ne bi bilo mogoče. V finančnem pomenu so v primerjavi z drugima dvema ciljema zneski pomoči zanemarljivi, vendar si številne države in regije želijo v prihodnosti to spremeniti.

TEMELJNE ZNAČILNOSTI

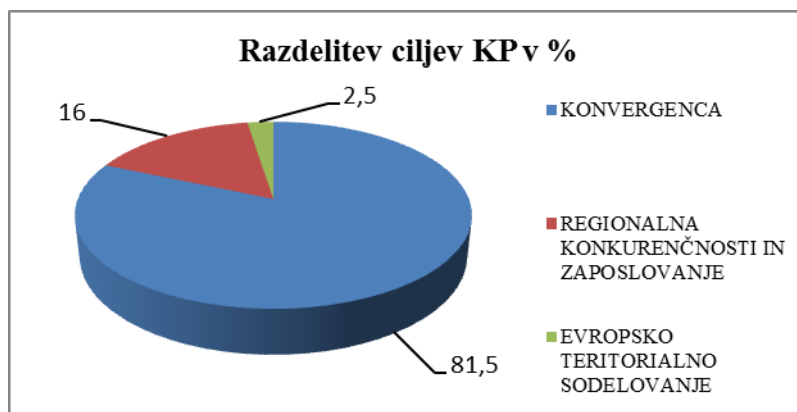
Število sodelujočih regij: vse

Skupno število prebivalcev: 500 milijonov

Skupni znesek: 8,7 milijarde EUR (2,5 % celotnega proračuna)

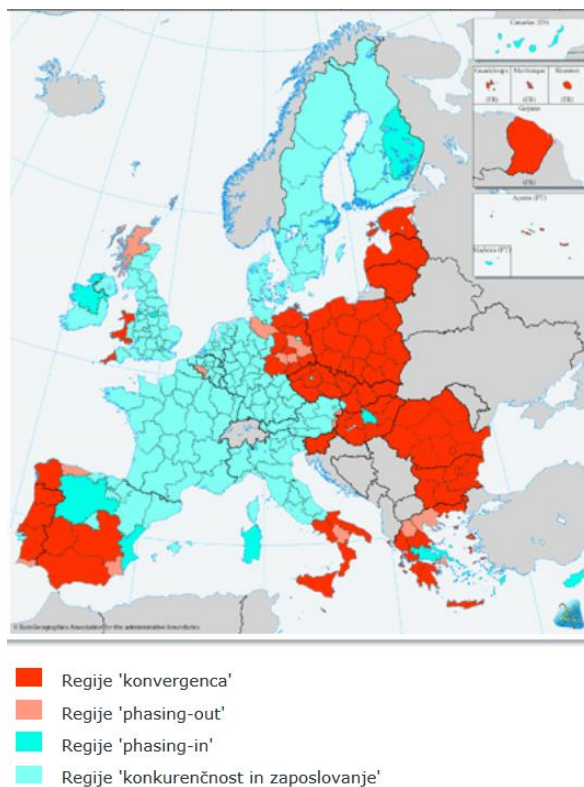
Financirani projekti: skupno upravljanje naravnih virov, zaščita pred tveganjem, izboljšanje prometnih povezav, ustvarjanje mrež univerz, raziskovalnih inštitutov itd.

Slika 9: Razdelitev ciljev kohezijske politike (v %) za obdobje 2007–2013

Vir: Povzeto po Evropska komisija, *Kohezijska politika 2007–2013, Komentarji in uradna besedila*, 2007, str. 24.

Slika 10: Upravičena območja v EU na podlagi cilja »konvergenca« in cilja »evropska konkurenčnost in zaposlovanje«.

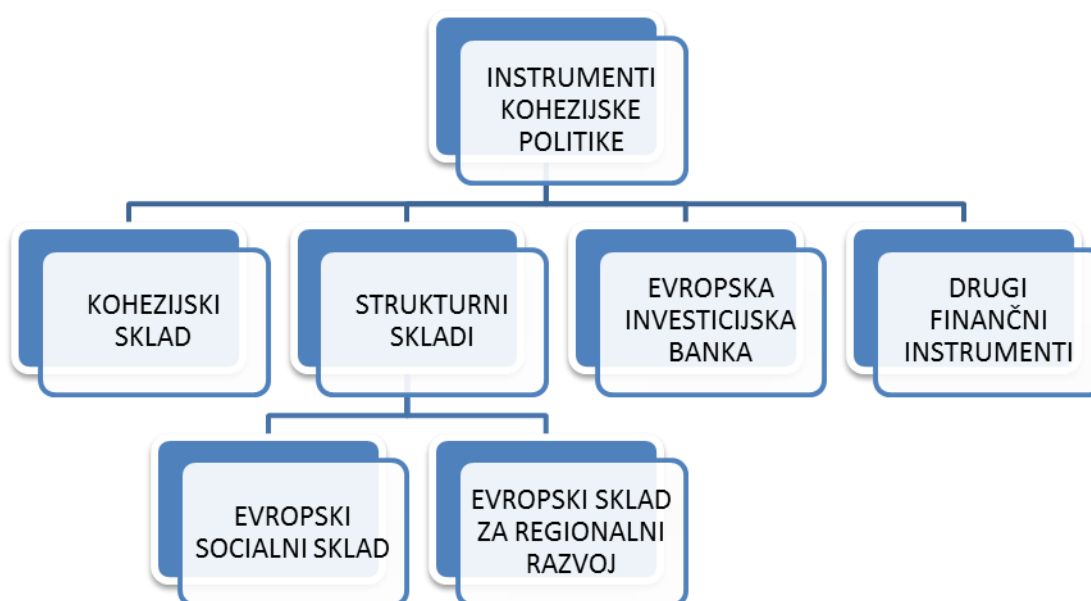
Vir: *Regionalna politika Info regio, Atlas*, 2011.

Ugotovimo lahko, da je primarni cilj v obdobjih kohezijske politike EU ostal isti, to je zmanjševanje neskladja v ravni razvitosti med regijami, in sicer s krepitvijo gospodarske in socialne kohezije.

2.5 INSTRUMENTI KOHEZIJSKE POLITIKE

Solidarnost med evropskimi državami se najbolj kaže s strukturnimi skladi, ki so poleg kohezijskega sklada osrednji finančni instrument kohezijske politike. S strukturnimi skladi Evropska unija pripomore k zmanjševanju razlik med regijami v enotnem evropskem trgu. Kohezijski sklad pripomore h krepitvi ekonomske in socialne kohezije. Celoto instrumentov kohezijske politike zaokrožata še Evropska investicijska banka in drugi finančni instrumenti.

Slika 11: Instrumenti regionalne politike v obdobju 2007–2013.

Vir: Povzeto po Mrak, Mrak & Rant, 2004, str. 36.

Najpomembnejša razlika med strukturnimi skladi ter Kohezijskim skladom in Evropsko investicijsko banko ter preostalimi finančnimi instrumenti je v tem, da strukturni skladi skupaj s Kohezijskim skladom delujejo po načelu solidarnosti in manj razvitim regijam nudijo nepovratna sredstva, medtem ko Evropska investicijska banka in preostali finančni instrumenti pomagajo zlasti v obliki ugodnih posojil (Mrak, Mrak & Rant, 2004, str. 35).

2.5.1 EVROPSKI SOCIALNI SKLAD

Najstarejši med strukturnimi skladi je Evropski socialni sklad (v nadaljevanju ESS), ki je bil ustanovljen z Rimsko pogodbo leta 1957. Namen njegove ustanovitve je bil zmanjševanje razlik v bogastvu in življenjskih standardih v članicah EU in regijah ter spodbujanje gospodarske in socialne kohezije. Vlagati v človeški kapital, ustvarjati delovna mesta, spodbujati zaposlenost in zaposljivost ter krepiti inovativnost je poslanstvo ESS. Prek ESS je več kot 10 odstotkov celotnega proračuna EU namenjenega naložbam v ljudi – najpomembnejši kapital EU (EU-skladi, 2011č).

ESS zagotavlja sredstva za cilja »konvergenca« in »regionalna konkurenčnosti in zaposlovanje« ter podpira ukrepe članic na naslednjih področjih (Regionalna politika Inforegio, 2011c):

- prilagajanje delavcev in podjetij na spremembe: vseživljenjsko učenje, oblikovanje in razširjanje novih delovnih metod;
- dostop do zaposlitve za iskalce zaposlitve, neaktivne osebe, ženske in priseljence;
- socialno vključevanje prikrajšanih oseb in boj proti diskriminaciji na trgu dela;
- krepitev človeškega kapitala z reformo izobraževalnih sistemov in mreženjem izobraževalnih ustanov.

ESS pomaga članicam pri pripravljanju evropske delovne sile in članicam za nove, globalne izzive. Podpora sklada je dolgoročno namenjena:

- brezposelnim,
- mladim, ki prvič vstopajo na trg delovne sile, in
- ljudem, ki potrebujejo dodatna usposabljanja in pomoč pri zaposlovanju, da bi imeli več možnosti za zaposlitev.

2.5.2 EVROPSKI SKLAD ZA REGIONALNI RAZVOJ

Evropski sklad za regionalni razvoj (v nadaljevanju ESRR) je bil ustanovljen leta 1975. ESRR skupaj z ESS spada v sklop Strukturnih skladov, ki so del proračuna Skupnosti.

ESRR je namenjen krepitvi ekonomske in socialne kohezije ter pomoči pri odpravljanju največjih razvojnih neravnotežij v regijah Skupnosti. ESRR tako pripomore k zmanjševanju vrzeli med stopnjami razvitosti različnih regij. Gre za regije z najbolj omejenimi možnostmi, skupaj s podeželskimi in mestnimi območji, nazadujoče industrijske regije, območja z naravnimi in geografskimi ovirami, kot so otoki, gorska območja, redko poseljena območja in mejne regije. Pri tem ESRR opravlja prednostne naloge Skupnosti, zlasti potrebo po krepitvi konkurenčnosti in inovativnosti, ustvarjanju in ohranjanju trajnih delovnih mest ter zagotavljanju trajnostnega razvoja (EU-skladi, 2011c).

ESRR zagotavlja sredstva za (Regionalna politika Inforegio, 2011b):

- neposredno pomoč v naložbe v podjetja zaradi ustvarjanja trajnih delovnih mest;
- infrastrukture na področju raziskav in inovacij, telekomunikacij, okolja, energije in prometa;
- finančne pomoči za podporo regionalnemu in lokalnemu razvoju ter boljše sodelovanje med mesti in regijami;
- tehnično pomoč.

Ta sredstva za končne prejemnike pomenijo dopolnilni vir financiranja. Omogočajo jim, da izpeljejo projekte, za katere bi težko zbrali dovolj lastnih sredstev za zaprtje finančne konstrukcije.

ESRR je pozoren na ozemeljske posebnosti. Ublažiti hoče gospodarske, okoljske in socialne težave v mestih. Območja z naravnimi geografskimi ovirami so obravnavana drugače. Najbolj oddaljena območja dobivajo dodatno pomoč ESRR zaradi svoje oddaljenosti.

2.5.3 KOHEZIJSKI SKLAD

Leta 1992 je bil z Maastrichtsko pogodbo ustanovljen Kohezijski sklad (v nadaljevanju KS), katerega poglobitni namen je bil zagotoviti pomoč pri doseganju socialne in ekonomske kohezije. Omenjeni sklad financira do 85 % upravičenih izdatkov za večje projekte s področja okoljske in prometne infrastrukture.

Do sredstev KS so upravičene najmanj razvite države članice EU, katerih bruto domači proizvod na prebivalca znaša manj kot 90 % povprečja EU. Od maja 2004 so to: Grčija, Portugalska, Ciper, Češka, Estonija, Španija, Litva, Latvija, Madžarska, Malta, Poljska, Slovaška in Slovenija.

KS sofinancira nacionalne programe in strategije na področju prometa ter okolja, ki jih revnejše države že uresničujejo, vendar jih finančno močno obremenjujejo. Pri tem je poraba sredstev enakomerno porazdeljena med promet in okolje.

Do sredstev iz KS so upravičeni (EU-skladi, 2011d):

- okoljski projekti, ki pomagajo dosegaati cilje iz Pogodbe ES, v sklopu prednostnih nalog okoljevarstvene politike Skupnosti na podlagi okoljske politike in okoljskega akcijskega programa. V sklopu sklada se lahko financirajo projekti s področja ravnanja s komunalnimi odpadki, odvajanja in čiščenja odpadnih voda, preskrbe s pitno vodo, zagotavljanju poplavne varnosti ter na področju učinkovite rabe energije in obnovljive energije,
- projekti prometne infrastrukture za gradnjo ali razvoj prometne infrastrukture, kot jih opredeljujejo smernice za razvoj vseevropskega prometnega omrežja.

V nasprotju s predhodnim programskim obdobjem Evropska komisija v programskem obdobju 2007–2013 potrjuje le tako imenovane velike projekte. To so projekti, ki so sofinancirani iz Kohezijskega sklada ali Evropskega sklada za regionalni razvoj, katerih skupna vrednost presega 25 milijonov evrov na področju okolja, ter 50 milijonov evrov na področju prometa. Projekte pod omenjenima vrednostma pa potrjujejo članice oz. njen organ upravljanja.

Za uporabljanje kohezijskih sredstev velja posebnost, ki ni značilna za strukturne sklade. KS večinoma sofinancira velike infrastrukturne projekte, ki zahtevajo precejšnje sofinanciranje države. Zato je pomembno, da imajo države z evrom svoj proračunski primanjkljaj strogo pod nadzorom. Svet lahko odloči, da se (začasno) ustavi finančna pomoč Kohezijskega sklada, če ima članica prevelik javnofinančni primanjkljaj, če tega ni popravila ali pa je sprejela neustrezne ukrepe. Pomoč se lahko znova sprostí, če je država ustrezno ukrepala (Regionalna politika Inforegio, 2011č).

2.5.4 EVROPSKA INVESTICIJSKA BANKA

Evropska investicijska banka spodbuja socialno kohezijo in trajnostni razvoj z ugodnimi posojili in delnim financiranjem investicijskih projektov ter različnih tehničnih študij. Naložbe so v tem primeru omejene predvsem na infrastrukturo (Mrak, Mrak & Rant, 2004, str. 35).

3 PRIMERI DOBRIH PRAKS

V prejšnjih poglavjih sem opisal in predstavil večino pomembnih področij kohezijske politike in njenih instrumentov uresničevanja. V nadaljevanju so primeri dobrih praks, ki so financirani s strukturnimi skladi in kohezijskim skladom.

3.1 PRIMERA PROJEKTOV, FINANCIRANIH IZ ESS (2007–2013)

3.1.1 PROJEKT BOŠNJAKI MED NAMI – USPOSABLJANJE ZA SOŽITJE KULTUR

OPIS

Zavod Averroes iz Ljubljane, ki se ukvarja predvsem s kulturno-izobraževalnimi projekti, katerih namen je zblíževati in spoznavati ter širši javnosti približevati različne kulture na Slovenskem, je bil s projektom Bošnjaki med nami – usposabljanje za sožitje kultur izbran v sklopu javnega razpisa za izbor razvojnih projektov za dvig zaposljivosti ranljivih družbenih skupin na področju kulture in podporo njihovi socialni vključenosti.

Pri projektu gre za povsem inovativen in nov program, ki pripomore k profesionalizaciji in dvigu ravni tako imenovanih »etničnih« dejavnosti. S projektom Bošnjaki med nami – usposabljanje za sožitje kultur se zavod Averroes loteva preseganja značilne zaprtosti Bošnjakov in načenja vprašanje ciljne usposobljenosti na področju višjih oblik kulture in s tem boljše zaposljivosti. Posledica bodo večja samozavest in usposobljenost manjšine, prenos znanja, izmenjava kulturnih vrednot in večja zaposljivost (EU-skladi, 2011e).

SREDSTVA

Vrednost skupnih stroškov projekta je 87.537,18 EUR. Projekt delno financira Evropska unija iz sredstev Evropskega socialnega sklada v okviru Operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007–2013. Za projekt je zavod Averroes pridobil 78.523,04 EUR sredstev. Namenska sredstva EU so 85 % celotnih upravičenih stroškov in namenska sredstva slovenske udeležbe 15 % celotnih sredstev.

CILJI

Kratkoročni učinki projekta naj bi bili (Zavod Averroes, 2011):

- ena zaposlena oseba – organizator – menedžer kulturnih dogodkov,
- tri osebe, usposobljene za organizacijo in nadaljnje usposabljanje,
- in še tri osebe, ki jih bodo usposobile zgornje osebe.

Poleg tega naj bi pripravili še metodologijo za usposabljanje in potrebno gradivo, izpeljali lastne programe usposabljanja, izdelali promocijsko gradivo, spletno stran, letake in plakate ter objavili promocijske članke in oglase.

Dolgoročni učinki (pet let po koncu projekta) naj bi bili (Zavod Averroes, 2011):

- 5 novo zaposlenih,
- 10 kulturnih projektov in večjih prireditev ter
- 15 usposobljenih organizatorjev kulturnih dogodkov in izobraževalcev, ki bodo lahko nadaljevali usposabljanje.

V dobrem letu dni trajanja projekta so zaposlili in usposobili menedžerja kulturnih dogodkov, usposobili še šest organizatorjev kulturnih prireditev ter uspešno izpeljali letni festival Bošnjakov Zlate lilije (EU-skladi, 2011e).

3.1.2 PROJEKT E-VEM ZA GOSPODARSKE DRUŽBE

OPIS

Portal e-VEM je državni portal, na katerem lahko podjetja ali podjetniki opravijo elektronske storitve, ki so v povezavi z ustanovitvijo podjetja in nekaterimi preostalimi postopki, ki jih poslovni subjekt opravi ob ustanovitvi ali po njej. Nekatero storitve lahko podjetniki ali podjetja opravijo sami na spletu, za nekatere je treba obiskati točko VEM ali notarja. Portal za vpise v sodni register po uradni dolžnosti uporabljajo tudi okrožna sodišča. Razdeljen je na dva dela, in sicer na storitve za samostojne podjetnike in storitve za gospodarske družbe (e-VEM, 2011).

Danes portal e-VEM za gospodarske družbe ponuja več kot 20 elektronskih storitev za gospodarske družbe. Storitve portala e-VEM in točk VEM, ki prav tako omogočajo storitve VEM, so brezplačne (EU-skladi, 2011a).

SREDSTVA

V projekt je vključenih 15 ustanov javne uprave ter vloženih 36 človek/let dela in več kot štiri milijone evrov. Projekt e-VEM za gospodarske družbe delno financira Evropska unija iz sredstev Evropskega socialnega sklada v okviru Operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007–2013.

CILJI

Ministrstvo za javno upravo je izpeljalo projekt e-VEM za gospodarske družbe s tremi glavnimi cilji:

- omogočiti hitro, preprosto in brezplačno registracijo družb;
- ponuditi možnost opravljanja obveznih postopkov ob ustanovitvi na vstopnih mestih ali na spletu;
- ponuditi druge (najpogostejše) storitve za podjetja na vstopnih mestih ali na spletu.

e-VEM je uspešen in učinkovit projekt, saj skrbi za stalen razvoj novih funkcionalnosti in storitev, hkrati potekajo v sklopu projekta stalna vsebinska usposabljanja referentov na točkah VEM, organizirane so tudi delavnice za nove referente točk VEM. Projekt e-VEM g. d. je tako dosegel prvotno postavljene cilje, na novo postavljeni pa so (EU-skladi, 2011a):

- dvig uporabe sistema e-VEM;
- dvig usposobljenosti referentov;
- dvig podpore uporabnikov portala e-VEM;
- uvedba sistema e-VEM v javno upravo.

3.2 PRIMERA PROJEKTOV, FINANCIRANIH IZ ESRR (2007–2013)

3.2.1 PROJEKT RAZVOJ HIBRIDNE JAHTE GREENLINE

OPIS

Poglavitni namen operacije podjetja Seaway Group, d. o. o., je razviti motorno jahto, ki se bo lahko s svojimi lastnostmi uspešno merila z vsemi izzivi današnjega sveta, kot so: čedalje dražja nafta, globalno ogrevanje, pomanjkanje fosilnih goriv, finančna kriza, ekološka naravnost kupec. Operacija rešuje problematiko okoljskega onesnaževanja, energetske neodvisnosti in cene tovrstnih motornih jaht.

Operacija se deli na tri sklope aktivnosti. V prvem sklopu operacije (zasnova in načrtovanje) je podjetje izdelalo koncept, načrt jahte in dizajn z načrtom trupa, k čemur so dodali še modele bulkheadov, model školjke, modele prekatov, kompozitni laminat in načrt palube (EU-skladi, 2011f).

V sklopu drugega sklopa aktivnosti (kompozitna faza) je podjetje izdelalo naslednje izdelke operacije: kalupi bulkheadov, bulkheadi (rebraste ojačitve), kalup školjke, osnovna školjka, kalupi prekatov, balastni prekati, preostali manjši modeli, drugi manjši kalupi, podstavek za gorivni rezervoar, sistem balastnih tankov, privezni obroči, stringerji, podstavek za akumulatorje, barvane površine, trup plovila, model motornega pokrova, kalupi motornega pokrova, pokrov motorja, palubni laminat, modeli palubnih površin, kalupi palubnih površin, palubne površine, ojačitve, vzdolžni stringerji, peščeni top-coat, jeklena konstrukcija, podstavek za konzolo, načrt električnih sistemov, el napeljava, vgrajeni akumulatorji/baterije, gorivni rezervoar in načrt testiranja.

V zadnjem sklopu (integracijska faza) so bili izdelani oziroma vgrajeni paluba, palubna oprema, streha iz sončnih celic, elektromotor, sistem hlajenja elektromotorja, hibridna kontrolna enota, nadzorna plošča, električni sistem, motorni sklop, izpušne cevi, ventilacijski sistem, ostala manjša oprema pogona, propeler, krmilo, volanski obroč, klasični pogon in dizajn notranjosti (EU-skladi, 2011f).

SREDSTVA

V sklopu razpisa Neposredne spodbude za raziskovalno razvojne dejavnosti v podjetjih – Projekti 2008 je projekt delno financiran iz sredstev Operativnega programa krepitve

regionalnih razvojnih potencialov za obdobje 2007–2013. Vrednost celotnega projekta je 503.300,00 EUR, vrednost sofinanciranja pa je 300.000,00 EUR (EU-skladi, 2011f).

CILJI

Cilj operacije je razviti prvo hibridno motorno jahto na svetu, ki je hkrati tudi končni izdelek projekta (končna izdelka sta še inovativni trup in električni sistem).

Razvoj hibridne jahte omogoča uresničevanje naslednjih ciljev:

- odpiranje (kreiranje) novega tržnega dela (razvoj blagovne znamke),
- pripomoči k čistejšemu okolju,
- dviganje ugleda podjetja Seaway Group,
- povečanje vlaganja v raziskave in razvoj (povečanje števila ljudi v RR-oddelkih in s tem povečanje razvojne možnosti),
- usvajanje novih tehnologij in
- adaptiranje usvojenih tehnologij.

3.2.2 PROJEKT ŠPORTNO-REKREACIJSKI CENTER POKLJUKA

OPIS

Gradnja Športno-rekreacijskega centra Pokljuka zajema gradnjo večnamenskega osrednjega objekta, skupaj z namestitvami in gostinskimi zmogljivostmi, in zunanje infrastrukture, torej gradnja stadiona z večnamenskimi igrišči, strelišča, tribun in podhodov, rolkarskih in tekaških prog, delno asfaltiranje in osvetlitev tekaških in rolkarskih prog, sistema umetnega zasneževanja, akumulacijskega jezera in čistilne naprave ter terena za test smuči oziroma sankališče, parkirišč in ureditev okolice centra (EU-skladi, 2011h).

SREDSTVA

Operacija je bila izbrana na Javnem razpisu za sofinanciranje investicij v športno-rekreacijsko infrastrukturo – I za obdobje 2007–2013. Upravičenec za prejem sredstev ESRR, ki je odgovoren za izvedbo operacije, je Smučarska zveza Slovenije. Celotna vrednost operacije je bila ocenjena na 9.968.431,00 EUR, od tega financira ESRR 6.505.059,00 EUR, preostalo Smučarska zveza Slovenije (EU-skladi, 2011h).

CILJ

Cilji projekta so naslednji (EU-skladi, 2011h):

- Gradnja Športno-rekreacijskega centra Pokljuka na Rudnem polju na Pokljuki, ki bo izkoristil naravne, kulturne in druge možnosti za hitrejši razvoj storitev na področju turizma, predvsem športno-rekreativnega turizma, in povečal atraktivnost Pokljuke in okoliških turističnih krajev ter posredno vplival na njihov razvoj.

- Omogočiti rekreacijo in profesionalno ukvarjanje s športom za vse kategorije uporabnikov – rekreativne in vrhunske športnike, udeležence vzgojno-izobraževalnih ustanov ter preostale obiskovalce in turiste pa tudi pripadnike Slovenske vojske v celotnem letu ter tako pripomoči k odločitvi prebivalcev za zdravo življenje s športom. Cilj je omogočiti kakovostno bivanje in vadbo za različne športne panoge ter ustrezati športnim normativom in sodobnim smernicam razvoja športa, športne rekreacije in športnega turizma.
- Omogočati organizacijo tekmovanj in prireditev, povečati število prenočitev, dnevnih gostov in storitev ter zaposliti 10 ljudi.

3.3 PRIMERA PROJEKTOV, FINANCIRANIH IZ KS (2007–2013)

3.3.1 EVROPSKA SREDSTVA ZA SLOVENSKE AVTOCESTE

OPIS

Gradnja slovenskih avtocest se prav tako sofinancira z evropskimi sredstvi. V programskem obdobju 2007–2013 je iz sredstev Kohezijskega sklada predvideno sofinanciranje štirih avtocestnih odsekov, in sicer Beltinci–Lendava, Slivnica–Draženci in odseka na avtocesti A2: Pluska–Ponikve in Ponikve–Hrastje.

Odsek Beltinci–Lendava je bil prvi potrjeni tako imenovani veliki projekt iz Slovenije v novem programskem obdobju 2007–2013. Predmet naložbe je 17,2 km dolga štiripasovnica avtoceste na odseku Beltinci–Lendava, ki je del avtoceste Maribor–Lenart–Beltinci–Pince in bo najbolj koristil prebivalcem Pomurja in Štajerske (EU-skladi, 2011b).

19,8 kilometra dolg odsek Slivnica–Draženci je prav tako sofinanciran z evropskimi sredstvi.

SREDSTVA

Skupna vrednost avtocestnega odseka Beltinci–Lendava je 116,4 milijona evrov, iz Kohezijskega sklada pa bo sofinanciran v vrednosti 41,6 milijona evrov.

Vrednost gradnje avtocestnega odseka Slivnica–Draženci je ocenjena na 278 milijonov evrov, od tega bo v vrednosti dobrih 88,3 milijona evrov sofinanciran iz Kohezijskega sklada.

CILJ

Cilja omenjenih projektov sta naslednja:

- razbremenitev tranzitnega prometa v naseljih in mestih, kar jih bo naredilo turistično bolj privlačne in jim omogočilo turistični razvoj,
- povečanje zmogljivosti omrežja.

3.3.2 S SREDSTVI EU DO BOLJŠE PITNE VODE NA GORIŠKEM

OPIS

Posebna lega Ajdovščine in razgibanost kraškega terena sta glavna vzroka za težave s preskrbo tamkajšnjega prebivalstva s pitno vodo. Poseljevanje pobočij nad mestom je težave še povečalo. Z namenom dolgoročne odprave omenjenih težav je občina Ajdovščina pripravila šest milijonov evrov vreden projekt Vodooskrba Trnovsko Banjške planote, ki ga je EU sofinancirala v vrednosti 2,5 milijona evrov, in sicer v sklopu predpristopne pomoči (ISPA) (EU-skladi, 2011g).

V sklopu programskega obdobja 2007–2013 je občina Ajdovščina v sodelovanju s še tremi občinami (Nova Gorica, Brda in Renče–Vogrsko) vključena v uresničevanje projekta Varovanje vodnega vira Mrzlek in celovita oskrba prebivalstva s pitno vodo na območju Trnovsko–Banjške planote, Goriških brd in Vipavske doline.

SREDSTVA

Skupna vrednost projekta je ocenjena na 37,3 milijona evrov. Iz Kohezijskega sklada bo sofinanciranih 18,2 milijona evrov. Preostali znesek bo financiran iz državnega in občinskih proračunov.

CILJI

Cilji skupnega projekta občin Ajdovščina, Nova Gorica, Brda in Renče–Vogrsko so:

- zgraditev čistilne naprave za pitno vodo Hubelj,
- posodobitev vodarne in čistilne naprave za pitno vodo Mrzlek,
- obnovitev ali novogradnja približno 75 kilometrov cevovodov in 11,5 kilometra kanalizacijskega sistema.

SKLEP

V diplomskem delu sem obravnaval kohezijsko politiko in njeno vlogo v evropskem gospodarstvu. Ugotovil sem, da je razvoj kohezijske politike potekal vzporedno z razvojem Evropske unije in da sta razvoja izredno prepletena in precej odvisna drug od drugega.

Z načeli kohezijske politike sem ugotovil, da temelji ta na veliki medsebojni pomoči, solidarnosti in dodani vrednosti, s premišljenim načrtovanjem. Sredstva se koncentrirajo na območja, ki to potrebujejo, celotna pot pa vodi k spodbujanju napredka manj razvitih regij.

Iz poglavja o ciljih je razvidno, kako so se ti različno imenovali, po svojem bistvu pa so si ostali zelo podobni. Rdeča nit kohezijske politike, to je zmanjšanje razlik med regijami v Evropi, se je ohranila v celotnem razvoju. Ta nas je vodil do sedanjih ciljev, ki so poleg navedenega usmerjeni še v regionalno konkurenčnost in zaposlovanje, ki temelji na ustvarjanju delovnih mest in spodbujanju konkurenčnosti, ter k evropskemu teritorialnemu sodelovanju.

Instrumenti kohezijske politike pomagajo razumeti način uresničevanja postavljenih ciljev z mehanizmi, kot so kohezijski sklad, katerega namen je zagotoviti pomoč pri doseganju socialne in ekonomske kohezije, evropski socialni sklad, ki si prizadeva zmanjševati razlike v bogastvu in življenjskem standardu v državah EU, in evropski sklad za regionalni razvoj, ki pomaga pri odpravljanju največjih razvojnih neravnotežij v regijah Skupnosti.

S primeri dobrih praks laže razumemo kohezijsko politiko in ugotovimo, koliko dejansko pripomore k razvoju evropskih držav na vseh ključnih področjih, od infrastrukture, kulture in preskrbe z nujnimi potrebščinami, do razvoja regije in spodbujanja konkurenčnosti.

Ugotovil sem, da omogoča kohezijska politika projektom visoke vrednosti, da v neki državi zaživijo. Pomembnejše pa je, da gre za projekte, ki so poglobitni za napredek družbe v manj razviti regiji.

LITERATURA IN VIRI

1. Europa. (b.l.a). Evropa v 12 poglavjih (2 poglavje). Najdeno 21. septembra 2011 na spletnem naslovu http://europa.eu/abc/12lessons/lesson_2/index_sl.htm
2. Europa. (b.l.b). Ključni datumi v zgodovini evropskega združevanja. Najdeno 23. septembra 2011 na spletnem naslovu http://europa.eu/abc/12lessons/key_dates/index_sl.htm
3. EU-skladi. (b.l.a). eVEM za gospodarske družbe. Najdeno 26. septembra 2011 na spletnem naslovu <http://www.eu-skladi.si/skladi/primeri-dobrih-praks/op-ropi/e-vem-za-gospodarske-druzbe-2007-2013>
4. EU-skladi. (b.l.b). Evropska sredstva za slovenske avtoceste. Najdeno 26. septembra 2011 na spletnem naslovu <http://www.eu-skladi.si/skladi/primeri-dobrih-praks/op-rcv/evropska-sredstva-za-slovenske-avtoceste>
5. EU-skladi. (b.l.c). Evropski sklad za regionalni razvoj. Najdeno 23. septembra 2011 na spletnem naslovu <http://www.eu-skladi.si/skladi/predstavitev-skladov/evropski-sklad-za-regionalni-razvoj>
6. EU-skladi. (b.l.č). Evropski socialni sklad. Najdeno 23. septembra 2011 na spletnem naslovu <http://www.eu-skladi.si/skladi/predstavitev-skladov/evropski-socialni-sklad>
7. EU-skladi. (b.l.d). Kohezijski sklad. Najdeno 23. septembra 2011 na spletnem naslovu <http://www.eu-skladi.si/skladi/predstavitev-skladov/kohezijski-sklad>
8. EU-skladi. (b.l.e). Projekt Bošnjaki med nami – usposabljanje za sožitje kultur. Najdeno 26. septembra 2011 na spletnem naslovu <http://www.eu-skladi.si/skladi/primeri-dobrih-praks/op-ropi/projekt-bosnjaki-med-nami-2013-usposabljanje-za-sozitie-kultur-2007-2013>
9. EU-skladi. (b.l.f). Razvoj hibridne jahte Greenline. Najdeno 26. septembra 2011 na spletnem naslovu <http://www.eu-skladi.si/skladi/primeri-dobrih-praks/op-rr/razvoj-hibridne-jahte-greenline>
10. EU-skladi. (b.l.g). S sredstvi EU do boljše pitne vode na Goriškem. Najdeno 26. septembra 2011 na spletnem naslovu <http://www.eu-skladi.si/skladi/primeri-dobrih-praks/op-rcv/s-sredstvi-eu-do-boljse-pitne-vode-na-goriskem>
11. EU-skladi. (b.l.h). Športno-rekreacijski center Pokljuka. Najdeno 26. septembra 2011 na spletnem naslovu <http://www.eu-skladi.si/skladi/primeri-dobrih-praks/op-rr/sportno-rekreacijski-center-pokljuka>

12. e-VEM. (b.l.). Namen portala. Najdeno 27. Septembra 2011 na spletnem naslovu <http://evem.gov.si/evem/infoKomuNamenjen.evem>
13. Evropa.gov.si. (b.l.a). Zakaj EU? Najdeno 22. septembra 2011 na spletnem naslovu <http://www.evropa.gov.si/si/kratka-predstavitev/zakaj-eu/>
14. Evropa.gov.si. (b.l.b). Zgodovinski mejniki. Najdeno 22. septembra 2011 na spletnem naslovu <http://www.evropa.gov.si/si/kratka-predstavitev/zgodovinski-mejniki/>
15. Evropska komisija (2007, januar). *Kohezijska politika 2007–2013, Komentarji in uradna besedila*. Urad za uradne publikacije Evropskih skupnosti. Luxembourg: Urad za uradne publikacije Evropskih skupnosti 2007.
16. Evropska komisija (2008, junij). *Inforegio Panorama*. Urad za uradne publikacije Evropskih skupnosti. Bruselj: Komisija evropskih skupnosti, 2008.
17. Lajh, D. (2006). *Evropeizacija in regionalizacija*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede
18. Mrak, M., Mrak, M., & Rant, V. (2004). *Kohezijska politika Evropske unije*. Ljubljana: Samozaložba.
19. Regionalna politika Inforegio. (b.l.a). Atlas. Najdeno 21. septembra na spletnem naslovu http://ec.europa.eu/regional_policy/atlas2007/index_sl.htm
20. Regionalna politika Inforegio. (b.l.b). Evropski sklad za regionalni razvoj. Najdeno 25. septembra 2011 na spletnem naslovu http://ec.europa.eu/regional_policy/funds/feder/index_sl.htm
21. Regionalna politika Inforegio. (b.l.c). Evropski socialni sklad. Najdeno 23. septembra 2011 na spletnem naslovu http://ec.europa.eu/regional_policy/funds/fse/index_sl.htm
22. Regionalna politika Inforegio. (b.l.č). Kohezijski sklad. Najdeno 23. septembra 2011 na spletnem naslovu http://ec.europa.eu/regional_policy/thefunds/cohesion/index_sl.cfm
23. Regionalna politika Inforegio. (b.l.d). Načela. Najdeno 25. septembra 2011 na spletnem naslovu http://ec.europa.eu/regional_policy/how/principles/index_sl.cfm
24. Regionalna politika Inforegio. (b.l.e). Prihodnja kohezijska politika. Najdeno 25. septembra 2011 na spletnem naslovu http://ec.europa.eu/regional_policy/what/future/index_sl.cfm
25. Regionalna politika Inforegio. (b.l.f). Trije cilji. Najdeno 25. septembra 2011 na spletnem naslovu http://ec.europa.eu/regional_policy/how/index_sl.cfm

26. Regionalna politika Inforegio. (b.l.g). Zgodovina politike. Najdeno 24. septembra 2011 na spletnem naslovu http://ec.europa.eu/regional_policy/what/milestones/index_sl.cfm
27. Regionalna politika Inforegio. (b.l.h). Zgodovina. Najdeno 24. septembra 2011 na spletnem naslovu http://ec.europa.eu/regional_policy/policy/history/index_sl.htm
28. Zavod Averroes- (b.l.). Bošnjaki med nami. Najdeno 26. septembra na spletnem naslovu <http://averroes.si/si/projekti/zakljuceni-projekti/bosnjaki-med-nami>